

Ομιλία του π. Σηφίτη στη Σύσκεψη των
Νομαρχών στις 30/1/87

Το δεύτερο θέμα στο οποίο θάθελα ν' αναφερθώ, αφορά την εξαγγελία που έκανε χτές ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης: την κατάρτιση του Πενταετούς Προγράμματος Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1988-1992. Το πρόγραμμα αυτό θα είναι το δεύτερο Πενταετές της χώρας μας και είμαστε υπερήφανοι που και αυτό θα έχει καταρτιστεί από τον ελληνικό λαό με θεσμούς που εισήγαγε το ΠΑΣΟΚ και με την πολιτική καθοδήγησης του Κινήματος μας.

Στις διαδικασίες για το νέο Πενταετές η συμμετοχή, ο ρόλος σας, και γι' αυτό και οι ευθύνες σας θα είναι αυξημένες. Γιατί το νέο θεσμικό πλαίσιο προβλέπει όχι μόνο την αποφασιστική και καθοδηγητική συμβολή σας στην κατάρτιση των Νομαρχιακών προγραμμάτων αλλά και τη συμμετοχή σας στα Περιφερειακά Συμβούλια τα οποία - όπως θα επανέλθω πιο κάτω - θα παίξουν τον ρόλο-κλειδί ως προς τη συνολική διαδικασία του Προγραμματισμού.

Το Πενταετές 1988-1992 ακολουθεί το προηγούμενο της περιόδου 1983-87. Εκείνο ήταν το πρώτο πρόγραμμα στο οποίο εφαρμόστηκαν στην πράξη οι δικές μας απόψεις για τον Δημοκρατικό Προγραμματισμό. Και η εφαρμογή τους είχε - όπως μπορούμε να το αξιολογήσουμε σήμερα - όλα τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία που θα περίμενε κανείς. Είχε ενθουσιασμό είχε κινητοποίηση είχε γονιμοποίηση ιδεών, πόθων και πραγματικότητας. Αντίστοιχα βέβαια είχε και απειρία, ανυπαρξία μορφοποιημένων θεσμών, υπεραισιοδοξία πολλές φορές.

Γενικά, όμως, μπορούμε να πούμε πως το Πενταετές '83-'87 δεν απέκλινε σημαντικά από τους στόχους του στα σημεία, τουλάχιστον που αποτελούν αντικείμενο προγραμματισμού. Και μέσα σε αυτά δεν είναι ασφαλώς τα μακροοικονομικά σενάρια που αποτελούσαν υποθέσεις εργασίας του. Από την Εκθεση Πορείας του Πενταετούς '83-'87, που σας είχε σταλεί τον περασμένο Μάη είναι προφανές πως όλες οι δραστηριότητες του δημόσιου τομέα - δηλ. αυτές που αποτελούν το "επιτακτικό" κομμάτι του Προγράμματος μιάς μικτής οικονομίας - ήταν πολύ κοντά στα προγραμματισμένα επίπεδα.

Δύο - αν θέλουμε να είμαστε αυτοκριτικοί - ήταν τα κύρια προβλήματα που θα πρέπει να εντοπιστούν σε μία διαδικασία αξιολόγησής του. Πρώτο, είχε πολλές - και άρα ασαφείς - προτεραιότητες. Ανοίγε πολλά μέτωπα ταυτόχρονα και με πολλή αισιοδοξία. Αποτέλεσμα, αν θέλετε, του ενθουσιασμού και τη πρωτόγνωρης απελευθέρωσης στην έκφραση των πόθων για Ανάπτυξη. Δεύτερο, είχε ρίξει σχεδόν όλο το βάρος του στον Δημόσιο Τομέα, κάνοντας παράλληλα την υπόθεση πως ο Ιδιωτικός Τομέας ή θα ακολουθήσει ή θα αναγκαστεί να ακολουθήσει. Είχε δηλαδή σε σημαντικό βαθμό παραβλεφθεί η *de facto* συνύπαρξη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα στα πλαίσια μιάς μικτής και ανοιχτής οικονομίας.

Είναι φυσικό λοιπόν, στο βαθμό που οι διαπιστώσεις μας από την αξιολόγηση των διαδικασιών κατάρτισης και εφαρμογής του προηγούμενου προγράμματος είναι σωστές, να προσπαθήσουμε να αξιοποιήσουμε αυτή την εμπειρία. Και η προσπάθεια αυτή, που έχει αρχίσει συστηματικά από τον Απρίλη του '86, είχε σαν πρώτο καρπό το νέο θεσμικό πλαίσιο των άρθρων 10-14 του ν.1622/86 για το Δημοκρατικό Προγραμματισμό. Το κεφάλαιο αυτό προσδιορίζει με σαφήνεια την διαδικασία και εξασφαλίζει μιά ιεραρχημένη και πειθαρχημένη συμμετοχή όλων των φορέων λαϊκής εξουσίας στην κατάρτιση αλλά και την υλοποίηση του προγράμματος.

Παράλληλα, διαμορφώθηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά και η φυσιογνωμία του Πενταετούς '88-'92.

Κατ'αρχήν, το Πρόγραμμα που φιλοδοξούμε να καταρτιστεί θα πρέπει να μην είναι μια σειρά έργων ή δράσεων με τους αντίστοιχους προϋπολογισμούς τους. Στοχεύουμε σε ένα κείμενο που θα περιγράφει τους βασικούς κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους για την Πενταετία, ενταγμένους μέσα σε μιά μακροχρόνια Αναπτυξιακή Στρατηγική. Με αυτή την έννοια το νέο πενταετές θα διαγράφει δράσεις και έργα, εντοπίζοντας τις επιδράσεις και τις επιπτώσεις τους στην εθνική οικονομία και κοινωνία καθώς και τις "συνεργείες" ή άλλες συνάψεις μεταξύ τους και τέλος θα

καθορίζει τις προτεραιότητες τους.

Συνέπεια αυτής της φυσιογνωμίας του προγράμματος αποτελεί η "μακρο-οικονομική του πλαστικότητα". Δηλαδή το πρόγραμμα θα είναι δυνατόν να προσαρμόζεται - μέσα σε όρια, φυσικά - στην μακρο-οικονομική συγκυρία που πολλές φορές ή σε κάποιο βαθμό διαμορφώνεται από εξωτερικούς παράγοντες και παραμέτρους. Ενα μακρο-οικονομικό πλαστικό πρόγραμμα παρέχει τη - σχετική, πάντα - δυνατότητα προσαρμογής σε αυξομειώσεις των διαθέσιμων πόρων χωρίς παραμόρφωση της εσωτερικής του συνέπειας και δομής. Και αυτή η ιδιότητα είναι ιδιαίτερα σημαντική για την περίοδο που διανύει η εθνική μας οικονομία περνώντας από μιά φάση σταθεροποίησης σε μιά φάση ανάκαμψης και τελικά ανάπτυξης.

Τέλος το τρίτο βασικό χαρακτηριστικό που φιλοδοξούμε να προσδώσουμε στο νέο Πενταετές και είναι συναρτημένο με τα δύο προηγούμενα αφορά στην "πολυπραγμοσύνη" του. Κρίθηκε πως η ανάπτυξη ταυτόχρονα προσπάθειας προς όλες τις κατευθύνσεις και το "άνοιγμα πολλών μετώπων" δεν λειτουργεί θετικά. Για τούτο το Πρόγραμμά θα πρέπει να εστιάσει την εθνική αναπτυξιακή προσπάθεια στην αντιμετώπιση ενός πεπερασμένου αριθμού συγκεκριμένων κρίσιμων προβλημάτων. Τα προβλήματα αυτά - που θα αποτελούν τις κεντρικές εθνικές επιλογές μας θα αποτελέσουν τους άξονες γύρω από τους οποίους θα αθροθούν το Πρόγραμμα και η Αναπτυξιακή Πολιτική.

Μετά από την γενική - και για τούτο λακωνική και με κάποιον "αξιωματικό τρόπο" διατυπωμένη - παρουσίαση των φυσιογνωμικών χαρακτηριστικών του προγράμματος που έγινε για ενημέρωσή σας θάθελα να αναφερθώ και σε ορισμένα πιο πρακτικά θέματα.

Γενικά το χρονοδιάγραμμα πάνω στο οποίο βαδίζουμε προβλέπει πως,

- μέχρι τα μέσα του Μάρτη θα έχουν εγκριθεί από τα αρμόδια Κυβερνητικά όργανα,

οι Στρατηγικές Αναπτυξιακές Επιλογές, που βασίζονται σε προτάσεις των διαφορών τομέων κυβερνητικής δραστηριότητας

- με βάση τις Στρατηγικές Επιλογές, προτάσεις των Κεντρικών φορέων (Υπουργείων κλπ) και των Υπηρεσιών Περιφερειακής Ανάπτυξης, καθώς και Κλαδικών Μελετών θα καταρτιστεί μέχρι τον Αύγουστο προσχέδιο εθνικού προγράμματος (όπως προβλέπει η παρ.2 του άρθρου 72 του ν.1622/86)

Το προσχέδιο αυτό μετά από την έγκρισή του από το αρμόδιο συλλογικό κυβερνητικό όργανο θα συζητηθεί στο ΕΣΑΠ το τέλος Αυγούστου/αρχές Σεπτεμβρίου

- με βάση την παραπάνω διαδικασία θα δοθούν εντολές για την κατάρτιση του τελικού σχεδίου Προγράμματος που θα κατατεθεί στη Βουλή ως τις 15.12.87 για τελική έγκριση. Το πρόγραμμα, που θα εγκριθεί από την Βουλή - και τούτο σας παρακαλώ να προσέξετε - θα περιλαμβάνει το Εθνικό Πρόγραμμα και τα Πλαίσια Περιφερειακών Προγραμμάτων. Σύμφωνα με τον ν.1622/86 αυτά εγκρίνονται από την Βουλή.

Όπως είναι προφανές από το χρονοδιάγραμμα αυτό οι χρόνοι είναι ασφυκτικοί.

Είμαστε όμως αποφασισμένοι να τους τηρήσουμε. Και για τούτο πρέπει να κινητοποιηθεί όλο το διαθέσιμο δυναμικό, πρέπει να ενεργοποιηθούν όλοι οι συντελεστές της συνολικής διαδικασίας και πρέπει η δική σας συμβολή να είναι ουσιαστική.

Και τούτο γιατί - παρ'όλο που δεν φαίνεται καθαρά στο πιο πάνω γενικό χρονοδιάγραμμα - σε όλο αυτόν τον χρόνο προβλέπονται σημαντικές δραστηριότητες σε όλα τα επίπεδα της πυραμίδας του προγραμματισμού. Πρέπει να συλλεγούν στοιχεία, πρέπει να γίνουν αναλύσεις δυνατοτήτων, τάσεων περιοριστικών παραγόντων και πόρων, πρέπει να διαμορφωθούν διατομεακές προτάσεις και να αξιολογηθούν σε πολλαπλά επίπεδα, πρέπει να συντεθούν αντικειμενικές (αλλά και υποκειμενικές) αντιθέσεις και να αρθούν αντιφάσεις.

Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και το ΚΕΠΕ θα φροντίσουν για τη συνολική ροή των διαδικασιών και θα προσπαθήσουν - στο βαθμό του δυνατού - να καλύψουν όλες τις ανάγκες στο τεχνικό επίπεδο. Το ΥΠΕΘΟ και το Υπ. Εσωτερικών καθώς και το Επιτελικό Συμβούλιο Εποπτείας Πενταετούς - στο οποίο έχει ανατεθεί ο συντονισμός στο πολιτικό επίπεδο θα καλύψουν τις αντίστοιχες φροντίδες στο πολιτικό επίπεδο.

θα πρέπει ωστόσο να γίνουν κατανοητές - και θα σας σταλεί σύντομα σχετική εγκύκλιος - οι διατάξεις του ν.1622/86 και πιο συγκεκριμένα πως

- (α) τα Πενταετή προγράμματα καταρτίζονται σε κάθε επίπεδο από το αρμόδιο κατά το νόμο όργανο μέσα στα πλαίσια που παρέχονται από το αμέσως ανώτερο επίπεδο με βάση προτάσεις που προέρχονται από το αμέσως κατώτερο επίπεδο. Δηλ.ο Δημοκρατικός Προγραμματισμός είναι ιεραρχημένο σύστημα, και
- (β) τα Πενταετή Προγράμματα που έχουν καταρτίσει μ'αυτὸν τον τρόπο εγκρίνονται από το αρμόδιο όργανο του αμέσως ανωτέρου επιπέδου.

Αυτό σημαίνει πως,

- (α) σαν Νομάρχες θα κληθείτε να κάνετε στο Περιφερειακό Συμβούλιο προτάσεις για τη διαμόρφωση του Περιφερειακού Προγράμματος
- (β) σαν μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου θα έχετε την ευθύνη διαμόρφωσης του Περιφερειακού Προγράμματος
- (γ) σαν μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου θα πρέπει να διαμορφώσετε τα πλαίσια των Νομαρχιακών Προγραμμάτων της Περιφέρειάς σας
- (δ) σαν Νομάρχες θα πρέπει να ζητήσετε προτάσεις από τους Δήμους του Νομού σας και να διαμορφώσετε, μέσα στα πλαίσια που θα έχει προσδιορίσει το Περιφερειακό Συμβούλιο, το σχέδιο του Νομαρχιακού σας Προγράμματος
- (ε) σαν μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου θα πρέπει να εγκρίνετε τα Νομαρχιακά Προγράμματα της Περιφέρειας

(στ) σαν Νομάρχες θα πρέπει να διαμορφώσετε τα πλαίσια κατάρτισης των Τοπικών Προγραμμάτων του Νομού σας

(ζ) σαν Νομάρχες θα πρέπει να εγκρίνετε τα Τοπικά Προγράμματα των Δήμων του Νομού σας.

Αυτό επίσης σημαίνει πως δεν υπάρχει άμεση επαφή του Νομού με το Κέντρο, όπως είχε συμβεί κατά την κατάρτιση του προηγούμενου Πενταετούς. Η επιλογή που εμπεριέχεται και στις διατάξεις του ν. 1622/86 είναι πως το βασικό επίπεδο σύνθεσης των εθνικών επιλογών και των νομαρχιακών στόχων είναι η Περιφέρεια. Αυτή η επιλογή έχει σαφή πολιτική και επιστημονική βάση, που θα μου επιτρέψετε να μην σας αναπτύξω τώρα.

Βεβαίως, όπως σαν ανέπτυξε και ο Υπουργός Εσωτερικών, η κατάρτιση Πενταετούς συγχρόνως με την πρώτη υλοποίηση της θεσμικής υποδομής είναι πιθανόν να δημιουργήσει ορισμένα προβλήματα. Και ένα απ'αυτά ίσως είναι η ετοιμότητα των οργάνων της Περιφέρειας για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του Προγραμματισμού. Η Κυβέρνηση όμως είναι αποφασισμένη να τηρήσει αυστηρά το πνεύμα και, στο μέτρο του δυνατού, το γράμμα των θεσμών αυτών. Έτσι θα προχωρήσουμε προς αυτήν την κατεύθυνση με όλες μας τις δυνάμεις. Είμαστε όμως προετοιμασμένοι όταν βρεθούμε αντιμέτωποι με ανυπέρβλητα εμπόδια να λάβουμε μέτρα που θα καλύπτουν απόλυτα την ουσία των θεσμών που προωθούμε. Είμαστε επίσης προετοιμασμένοι να διαθέσουμε όλους τους απαραίτητους ανθρώπινους και υλικούς πόρους για την επιτυχία της διαδικασίας κατάρτισης του Πενταετούς.

Και τελειώνω με κάτι το τελείως πρακτικό. Την Δευτέρα θα σταλούν στις Νομαρχίες οι προδιαγραφές για τη σύνταξη Νομαρχιακών Μελετών Ανάλυσης που θα περιέχουν :

- τα φυσιognωμικά χαρακτηριστικά κάθε νομού (δημογραφία, απασχόληση, ανάπτυξη τομέων παραγωγής κλπ)
- αξιολόγηση της Πορείας του Πενταετούς 1983-87

- δυνατότητες/ περιορισμούς, ανάπτυξης του νομού (χωρίς αναφορά σε έργα ή προτάσεις)

Για τη σύνταξη αυτών των μελετών καθώς και την εξασφάλιση γενικών ροών από το Νομαρχιακό προς το Περιφερειακό επίπεδο προτείνεται να λειτουργήσουν σε κάθε Νομαρχία "Επιτροπές Πενταετούς" που

- θα αποτελούνται από
 - (α) ένα στέλεχος της αντίστοιχης ΥΠΑ, σαν υπεύθυνο για τον Νομό
 - (β) τα δύο αναπτυξιακά στελέχη του ΚΕΠΕ που βρίσκονται από τις αρχές του '86 σε κάθε Νομαρχία
 - (γ) τον Δ/ντή Προγραμματισμού της Νομαρχίας
- θα έχουν πλήρη τεχνική στήριξη από τις Νομαρχιακές Υπηρεσίες και κυρίως τη Δ/ση Προγραμματισμού.

Αυτονόητο είναι πως στην περίοδο που θα διανύσουμε από σήμερα μέχρι και την ολοκλήρωση των διαδικασιών κατάρτισης του Νέου Πενταετούς (μέχρι και το Τοπικό Επίπεδο) τα Αναπτυξιακά Στελέχη του ΚΕΠΕ πρέπει να απαλλαγούν από όλες τις αρμοδιότητες που τους έχουν ανατεθεί ώστε να ασχοληθούν αποκλειστικά με τις διαδικασίες Προγραμματισμού.